

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**
ANNO 1919

PROFESIONĀLAJĀ IZGLĪTĪBĀ IESAISTĪTO
VISPĀRIZGLĪTOJOŠO MĀCĪBU PRIEKŠMETU PEDAGOGU
KOMPETENCES PAAUGSTINĀŠANA

Lilija Jurgīte

*Latviešu valoda funkcionālā aspektā
Skolēna rokasgrāmata*

ETNOLINGVISTISKAIS ASPEKTS
VALODA UN SABIEDRĪBA

1.1. Kas ir valoda?

Materiāls izstrādāts

ESF Darbības programmas 2007. - 2013.gadam „Cilvēkresursi un nodarbinātība”

prioritātes 1.2. „Izglītība un prasmes”

pasākuma 1.2.1. „Profesionālās izglītības un vispārējo prasmju attīstība”

aktivitātes 1.2.1.2. „Vispārējo zināšanu un prasmju uzlabošana”

apakšaktivitātes 1.2.1.1.2. „Profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu
kompetences paaugstināšana”

Latvijas Universitātes realizētā projekta

**„Profesionālajā izglītībā iesaistīto vispārīzglītojošo mācību priekšmetu pedagogu
kompetences paaugstināšana”**

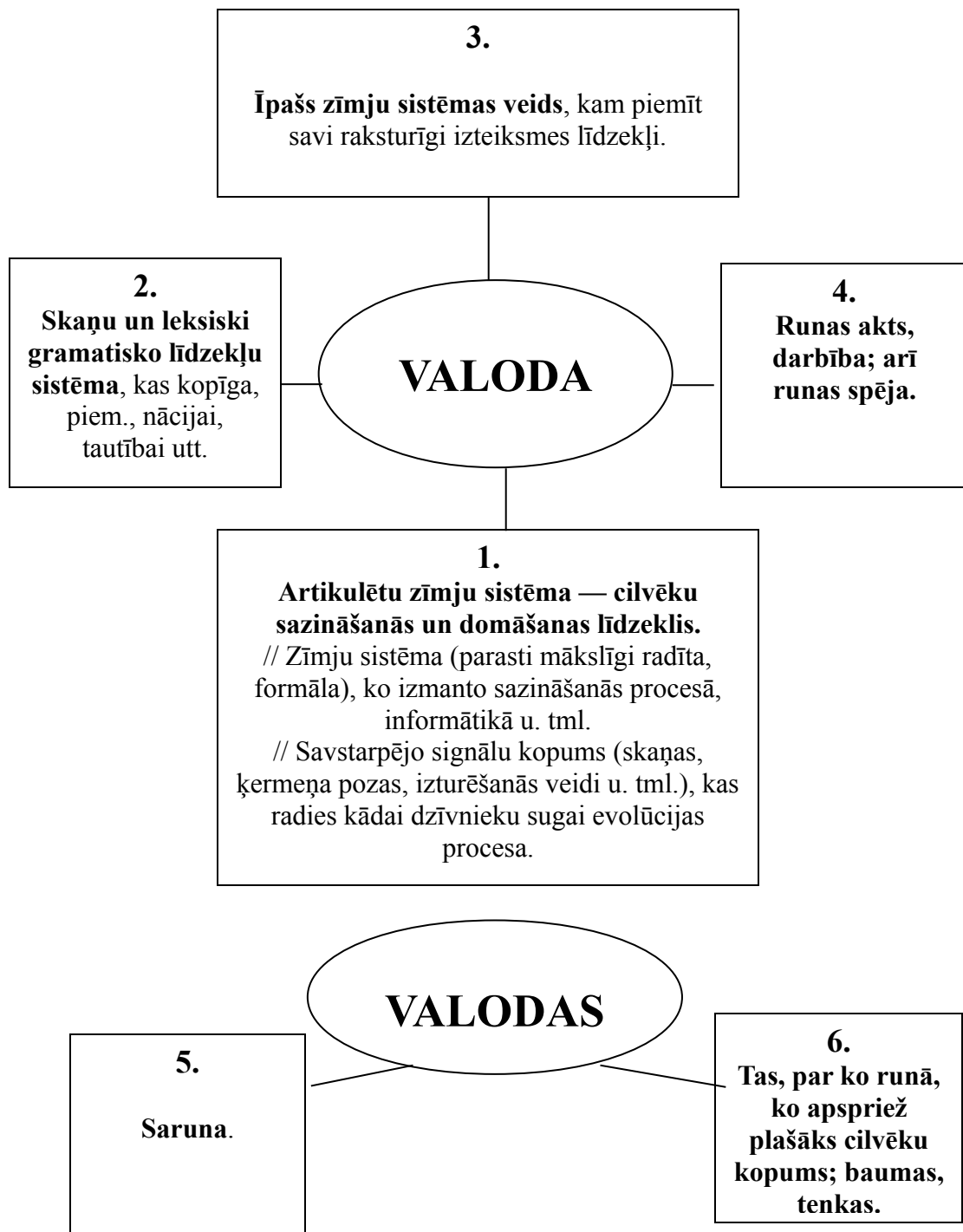
(Vienošanās Nr.2009/0274/1DP/1.2.1.1.2/09/IPIA/VIAA/003,

LU reģistrācijas Nr.ESS2009/88) īstenošanai.

Rīga 2011

1.1. KAS IR VALODA?

1. attēls

<http://www.tezaurs.lv/sv/>

1. uzdevums

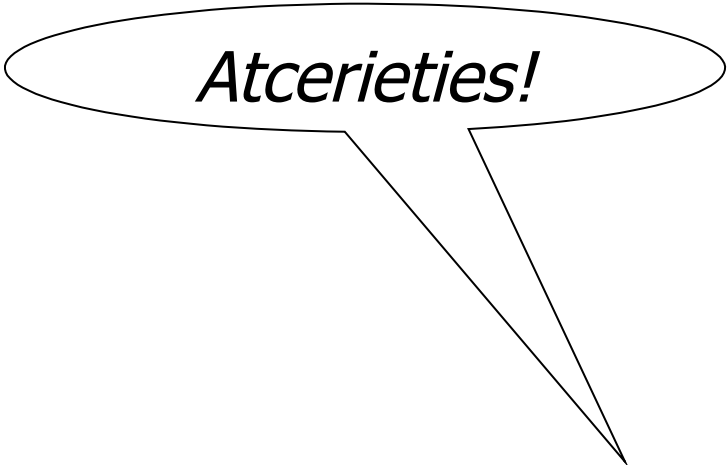
- *Izlasiet dotos teikumus.*
- *Izmantojot 1.attēlā doto shēmu, nosakiet, kurā nozīmē (1., 2., utt.) šajos teikumos lietots vārds ‘valoda’.*
- *Atbildes ierakstiet 1.tabulā.*

1. Mācēt (kādu) valodu — prast (kādu) valodu.
2. Ķermeņa valoda.
3. Dzimtā valoda — valoda, kuru cilvēks iemācījies agrā bērnībā.
4. Mātes valoda — valoda, kuru cilvēks iemācījies agrā bērnībā; dzimtā valoda.
5. Literārā valoda — apzināti izkopta un normēta valodas forma.
6. Atgūt valodu (arī runas spējas) — spēt atkal parunāt.
7. Klasiskās valodas — sengrieķu un latīņu valoda.
8. Valsts valoda — valoda, kas valstī ar likumu pasludināta par īpašā valsts aizsardzībā esošu un tiek izmantota likumdošanā, lietvedībā, tiesvedībā u. tml.
9. Mākslas valoda.
10. (No)nākt (arī nokļūt, iekļūt, krist) ļaužu valodās (arī mēlēs) — kļūt par pārrunu objektu, tikt aprunātam. Mirusī valoda — valoda, ko kāda tauta, cilts u. tml. vairs neizmanto par sazināšanās līdzekli.
11. Mirusi valoda — valoda, kas vairs netiek regulāri lietota aktīvā mutvārdu un rakstveida saziņā, piemēram, ģimenē, bet var būt saglabājusies vai nu tikai rakstu pieminekļos, vai mākslīgā reglamentētā lietošanā.
12. Rakstu valoda val. — (a) Valodas rakstveida attēlojums, kas ietver noteiktu grafikas, alfabēta, ortogrāfijas un interpunkcijas sistēmu. (b) Izkopta, normēta valodas rakstības forma.
13. Valodas norma — vēsturiski un sociāli nosacīts valodas elementa variants, kas apzināti izvēlēts noteiktā literārās valodas attīstības periodā un nostiprinājies valodas praksē.

<http://www.tezaurs.lv/sv/>

1. tabula

[illegible]

Atcerieties!

VALODAS FUNKCIJAS

Uzdevumi, ko valoda veic indivīda un sabiedrības dzīvē.

Vispārīgās funkcijas:

- saziņas jeb komunikatīvā funkcija,
- domāšanas un domu izteikšanas funkcija,
- objektīvās īstenības atspoguļošanas un izziņas jeb kognitīvā funkcija.

Citas funkcijas:

- emociju izteikšanas jeb ekspresīvā funkcija,
- ietekmēšanas jeb voluntatīvā funkcija,
- kontaktu veidošanas un uzturēšanas jeb fatiskā funkcija,
- estētiskā funkcija,
- kultūras veidošanas un uzkrāšanas līdzekļa funkcija.

[http://termini.lza.lv/term.php?term=valodas
%20funkcijas&list=&lang=LV](http://termini.lza.lv/term.php?term=valodas%20funkcijas&list=&lang=LV)

2. uzdevums

• Izlasiet dažādu autoru atziņas par valodas lomu cilvēka un sabiedrības dzīvē. • Nosakiet, lūdzu, par kuru valodas funkciju attiecīgais autors izteicies. • Ieraksties savus secinājumus 2. tabulā.	1. .. valoda ir gara darbība, kura mūžīgi atkārtojas un kuras mērķis ir izteikt domu ar artikulētām skaņām. (V.Humbolts) 2. Valoda ir sazināšanās sistēma augstākajā kvalitātē. Tā ir sava veida pilnība. Mākslīgi radītās saziņas sistēmas (Morzes ābece, signalizēšana ar karodziņiem, Braila raksts neredzīgajiem u. tml.) vai arī mākslīgās valodas iemieso vien dažas no dabisko valodu īpašībām. (J. Cibuļs) 3. Katra valoda tai raksturīgā veidā saista cilvēku un tautu ar pasauli, ir starpniece izziņā un uztverē. Valodu dažādība nav tikai skaņu un zīmju, bet arī pasaules skatījuma dažādībā. Tādējādi valoda ir kļuvusi par etnosa identitātes pazīmi, ir unikāla un pašā būtībā neaizstājama. Neviena starptautiskā mākslīgā valoda nav spējusi no projekta pārvērsties realitātē, šķiet, tāpēc, ka bijusi radīta par sazināšanās līdzekli vien. (S.Kļaviņa) 4. Valoda – tā ir ēka. Tās mācīšanās ir būvēšana, celšana. Ikviens ēka tāpat kā nagla tika tad turas, ja ir atbalsts iekšienē. Ja pietiekami dziļi neiedzen šo naglu, tad pirmajā noslodzes reizē tā var attiekties kalpot. Valodas ēkā ir četras lielas istabas, un par šīs ēkas pilntiesīgu iemītnieku sevi var saukt tas, kurš iegājis visās četrās un apguvis visas četras iemaņas – runāšanu, rakstīšanu, lasīšanu un runas saprašanu. (J.Cibuļs) 5. Valoda it kā līdzinās logam, caur kuru mēs uztveram pasauli, bet par šī loga rūtīm ir kļuvušas valodas vienības un to lietošanas gadu tūkstošu tradīcijas. (S. Kļaviņa)
--	--

2.tabula

<i>Atziņas</i>	<i>Atklātās valodas funkcijas</i>
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	